RUTES AMAGADES DE MALLORCA

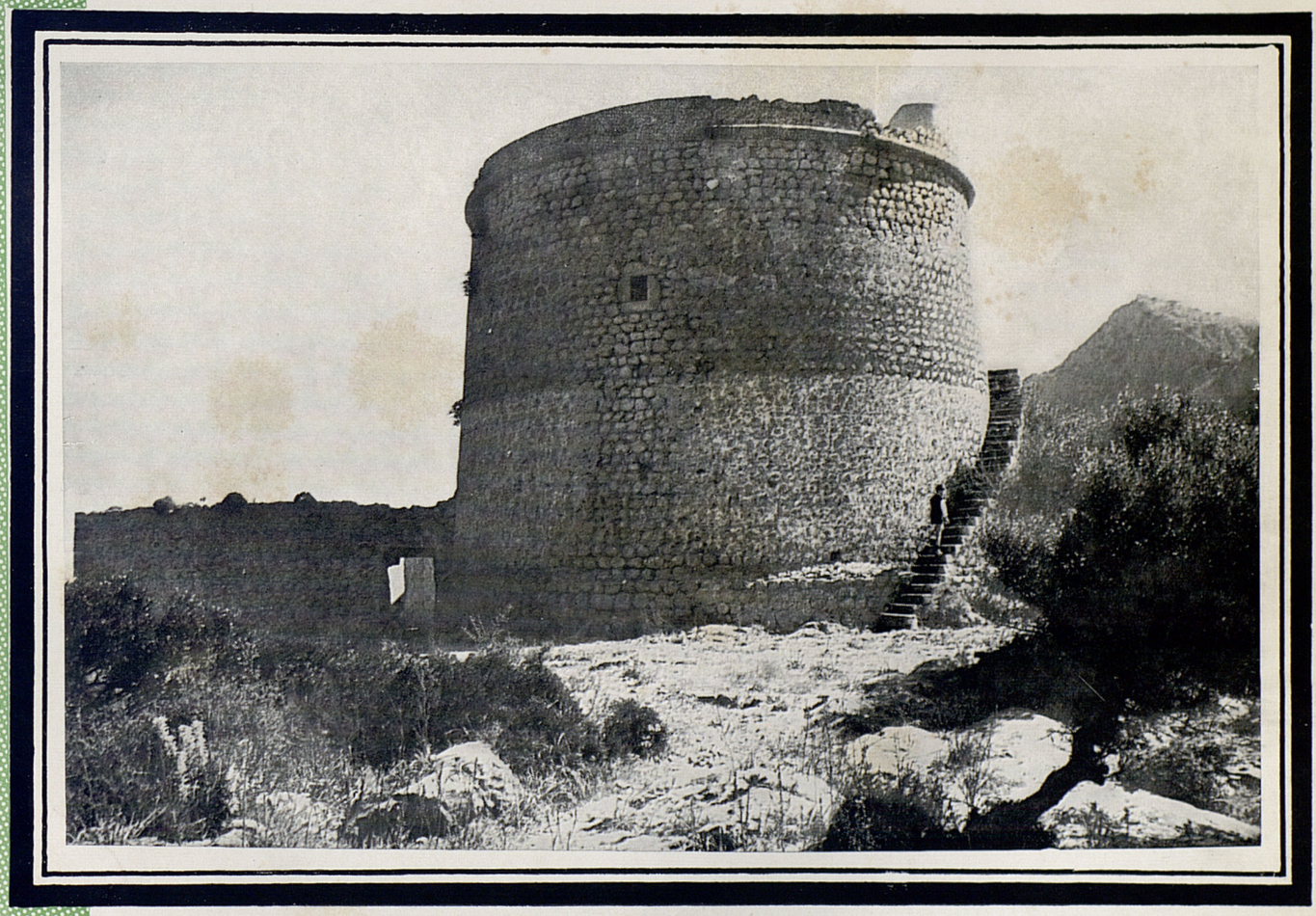

2

PORT DE SOLLER - BALITX D'AMUNT - SOLLER

(Pel Pas de S'Heura)

ITINERARIO

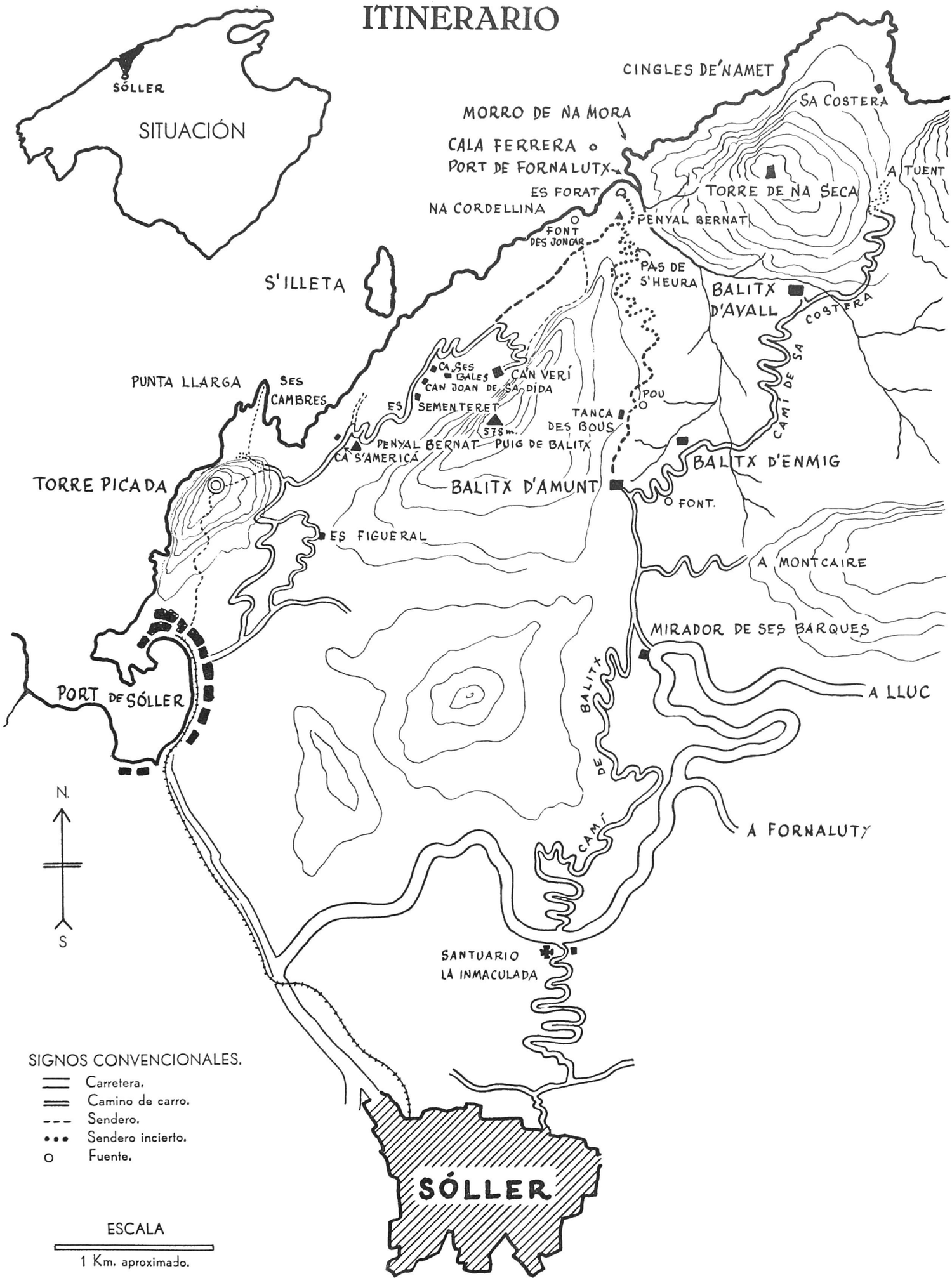

Portada:
Torre Picada en el Port de Sóller

Aquesta volta —que ens fa veure paratges en part poc fressats i coneguts de la nostra illa, per tractar-se de racons sense fàcil sortida— s'inicia en el port solleric, per acabar a Sóller mateix.

Aviat una carretera que s'està explanant facilitarà la pujada a la Torre Picada, a on ara hem hagut d'arribar a peu pel caminoi vell, que corre a la

(Acaba en la contracoberta posterior)

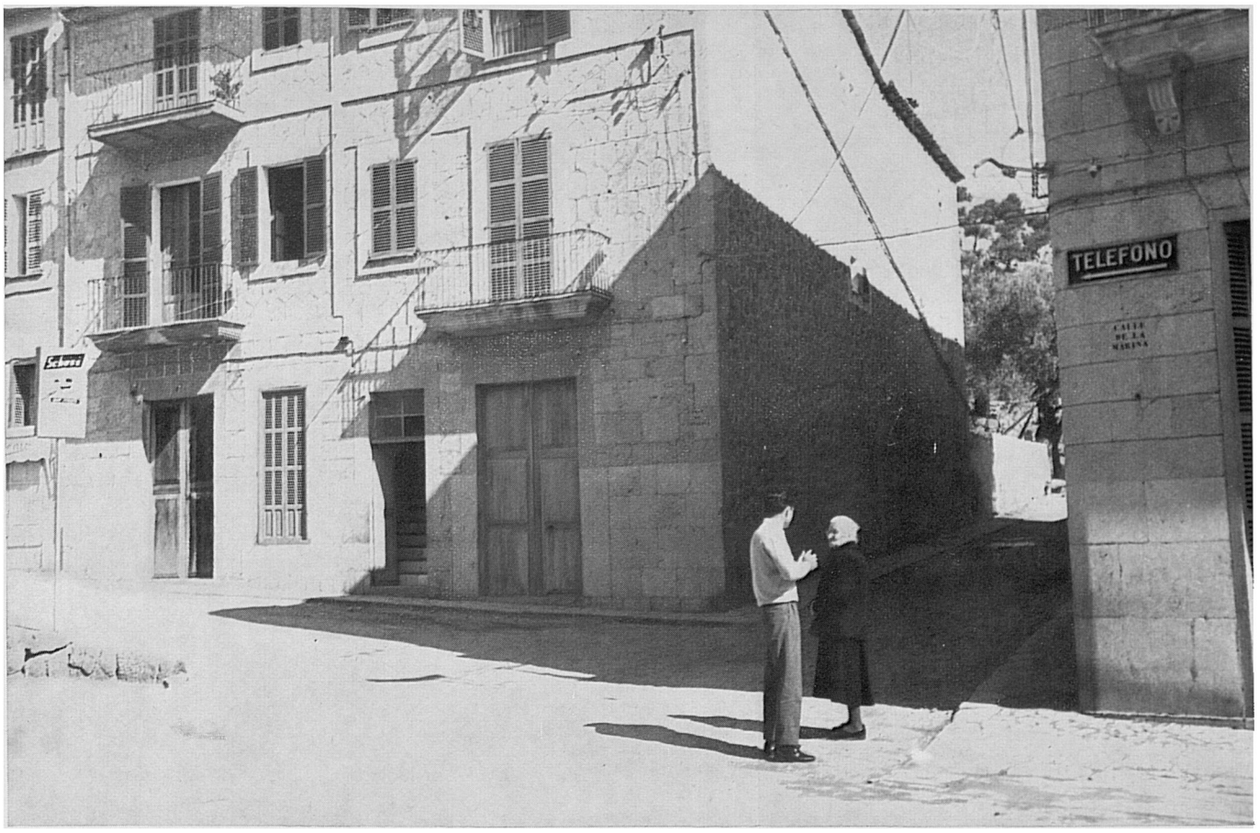

1. Iniciam la marxa des del port de Sóller per aquest carrer que es veu en ombra, i que tot seguit enllaça amb l'antic camí de pujada a la Torre Picada, camí que avui desapareix sota la carretera en construcció per l'urbanització de la zona.

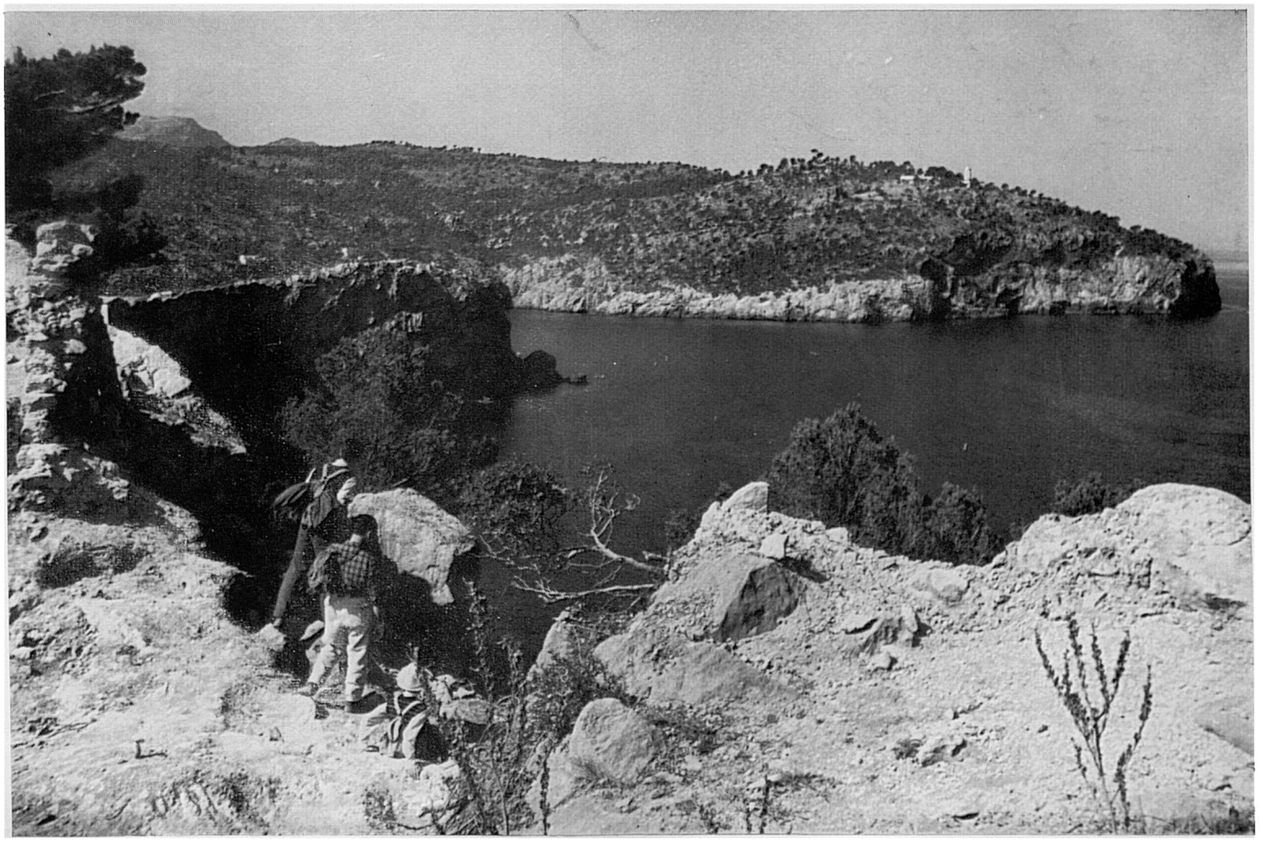

2. Aviat es comença a dominar, cada vegada més amplament, el port. En un dels primers replans de la costa podem guaitar la mar des dels espectaculars espadats del Racó de Santa Caterina.

3. Des del tirany que corre vora el marge de l'espadat es domina la rodona cala del port, com un llac tranquil, i l'alterosa geografia que l'emmarca.

4. Al cap d'amunt del coster sorgeix a la vista la Torre Picada, emergint d'entre l'espessa garriga.

5. Entram als baixos de la torre. A sota es veu l'entrant de Ses Cambres. Sobre el blau d'un mar lluminós i tranquil sembla surar la descarnada Illeta.

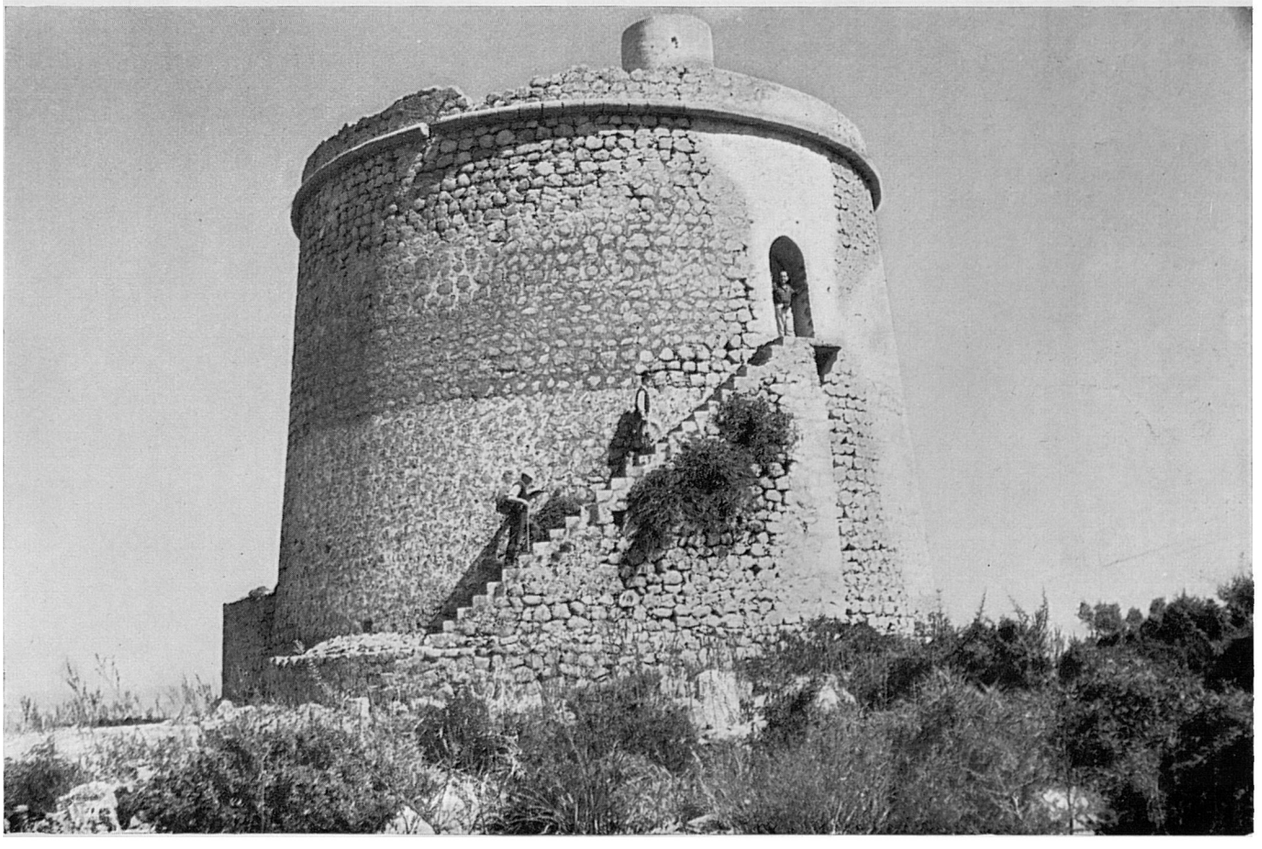

6. Pujam a la torre. Una escala exterior dóna accés al que foren habitacions del governador, i des d'allà, per una altra escala interior de caragol, es munta a la plataforma superior...

7-8 ... a on hi ha encara, allargat en terra, un vell canó. Des d'aquesta terrassa es dominen amples i esplèndits panorames: Al Sud l'ampla corba del port limitada per Muleta Gran amb el seu far, i el Cap Gros; Muleta petita i el Puig de Sa Mola a l'esquerra del torrent. Dominant les Muletes es veu la serra de Sa Galera, que té per fons, a mà esquerra, la serra d'Alfàbia, i, a mà dreta, el Teix i la cornisa del Caragolí.

9. Mirant al Nord, la costa es retalla amb el Racó des Cingles, Punta Grossa, que amaga Ses Cambres, i el colze que domina la familiar silueta de S'Illeta. A la dreta, els costers fendits d'escletxes del Puig de Bàlitx (518 m.), per on s'empina el caminoi que hem de seguir. Al fons l'aspre Puig de Na Mora (514 m.), al cim del qual es veu la talaia anomenada Na Seca. Mes avall, a la dreta de la foto, es veu també l'esvelt Penyal Bernat. I retallat sobre el fons de Na Mora, un altre Penyal Bernat, a la vora del qual hem de passar al doblegar el Coll de Na Cordellina.

10. Baixam de la Torre Picada...

11-12 ... i seguim la marxa per un camí coster de carro que puja fins a la possessió S'Illeta de Ca'n Gordo o Ca'n Verí. Es un camí còmode i pintoresc, que discorre entre pins i oliveres, sempre vigilat per l'altívol Penyal Bernat, i descobrint noves perspectives a mida que va guanyant altura.

13. Darrera queda la Torre Picada, senyorejant els espadats i el suau coster de Es Pinarol, que...

14-15. ... s'allarga fins a fendir el mar amb l'afilada agulla de Punta Grossa. Al fons del buit entrant, la fúria de les ones, tan sovint emmaleïdes per aquells indrets, va socavant la dura roca i formant els covals de Ses Cambres.

El camí segueix pujant, dominat per l'imponent Penyal Bernat...

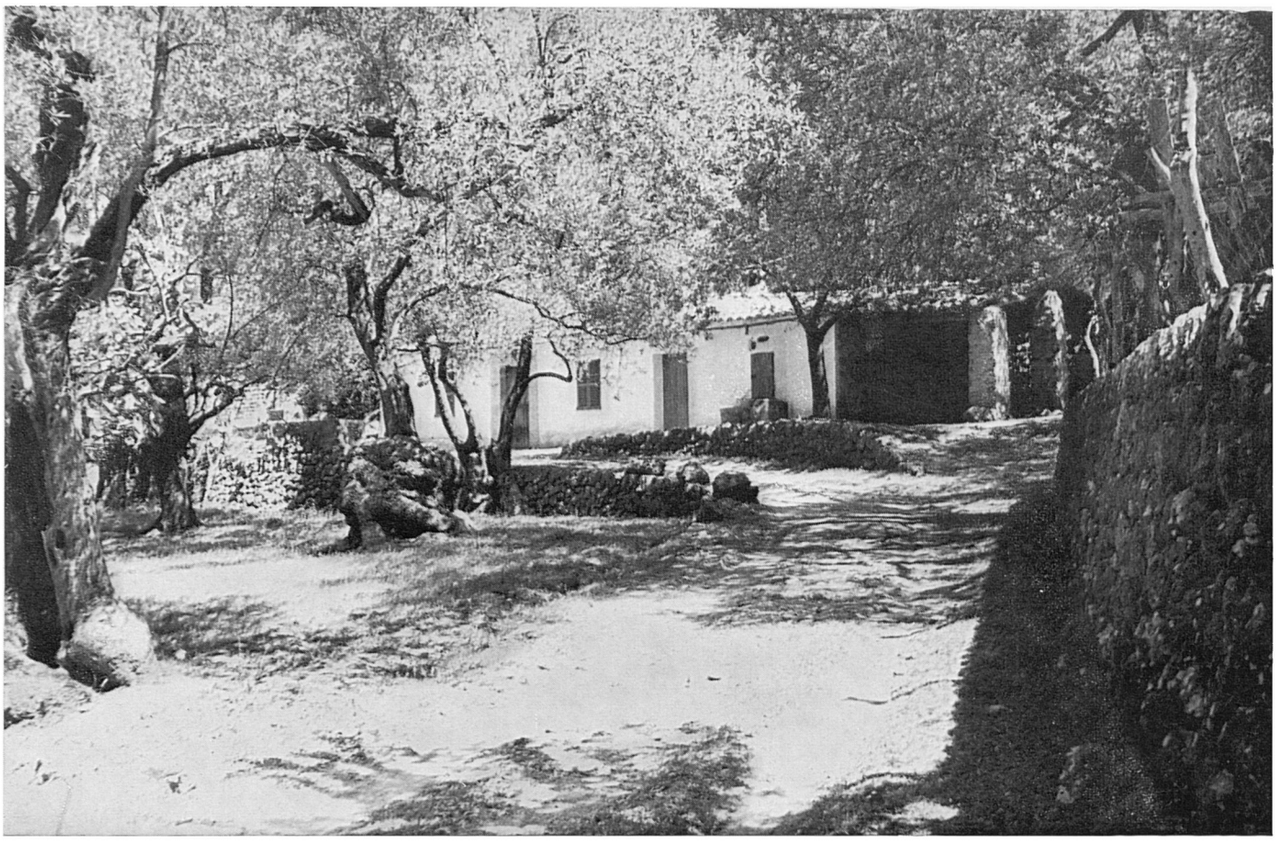

16. ... i arriba a una rústica casa de pagès, modernitzada en part en la seva popular arquitectura.

17. Des de cada colze del camí, que anguileja pujant entre oliveres i garrovers, es descobreixen cada vegada més amples i esbargides panoràmiques.

18. Una mica suats, perquè la costa és a trossos molt empinada, arribam a les cases de petites possessions...

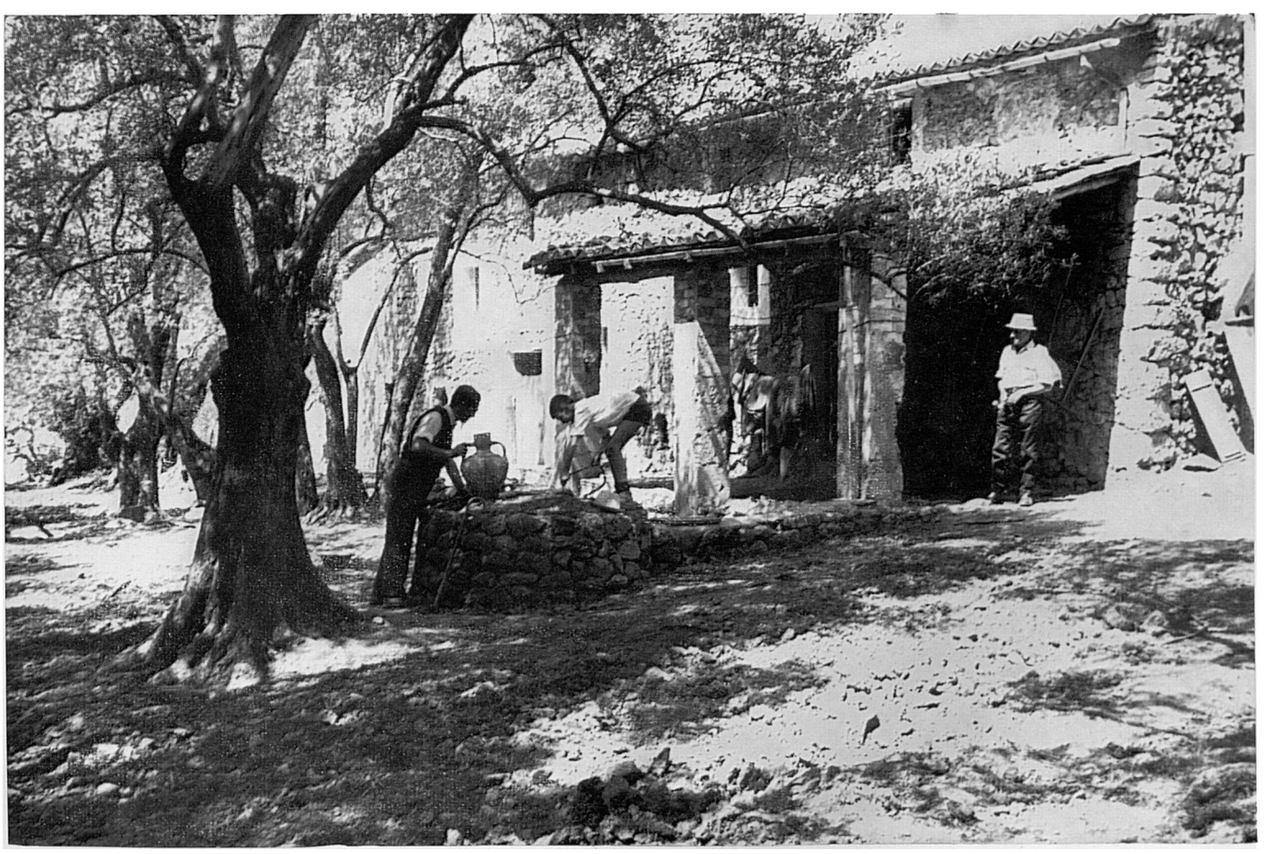

19. ... a on ens aturam a descansar a l'ombra de les oliveres, i refrescar-nos amb l'aigua d'una graciosa cisterna, fruint de la bucólica pau del lloc.

20. Vora les cases hi ha una antigua tafona, que no poguérem fotografiar per estar tancada.

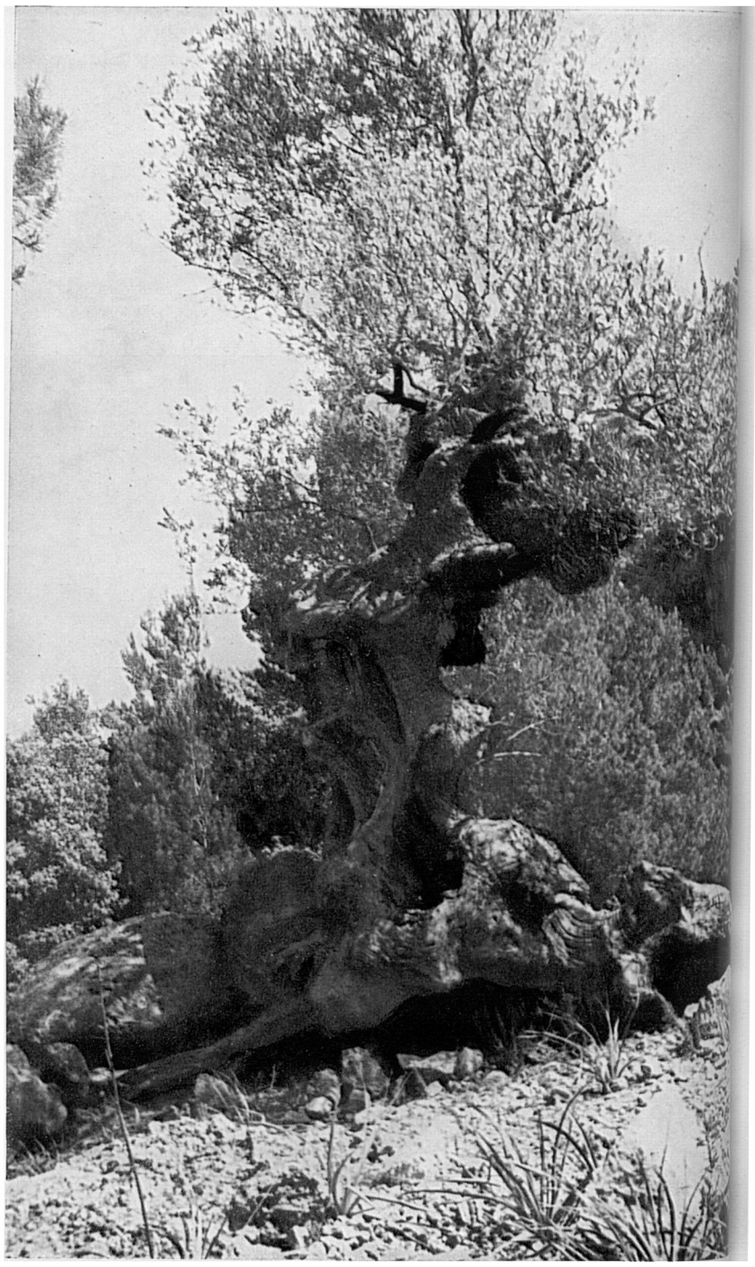

21-22. Devora la tafona, un aljub de singular construcció, poc profund i cobert amb rústega volta, recull les aigües de pluja, per l'entrada oberta com una boca de forn.

Tot a l'entorn, vellíssimes oliveres de troncs retorçuts i escassa brosta.

23. En aquest indret cal decidir-se: es pot prendre una drecera, a l'esquerra del portell, o seguir portell envant el camí carreter.

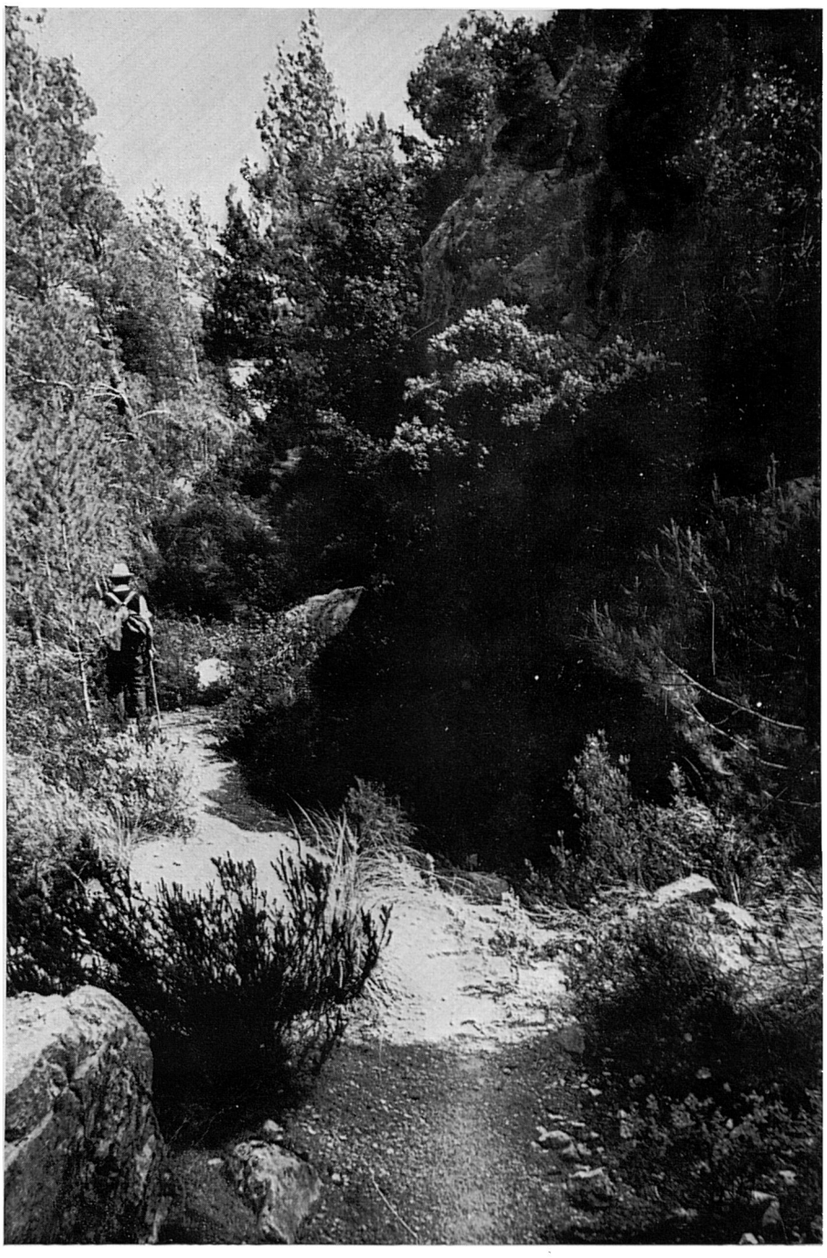

24. La drecera és un senderol patent, que, sense a penes pujar, s'interna bosc endins...

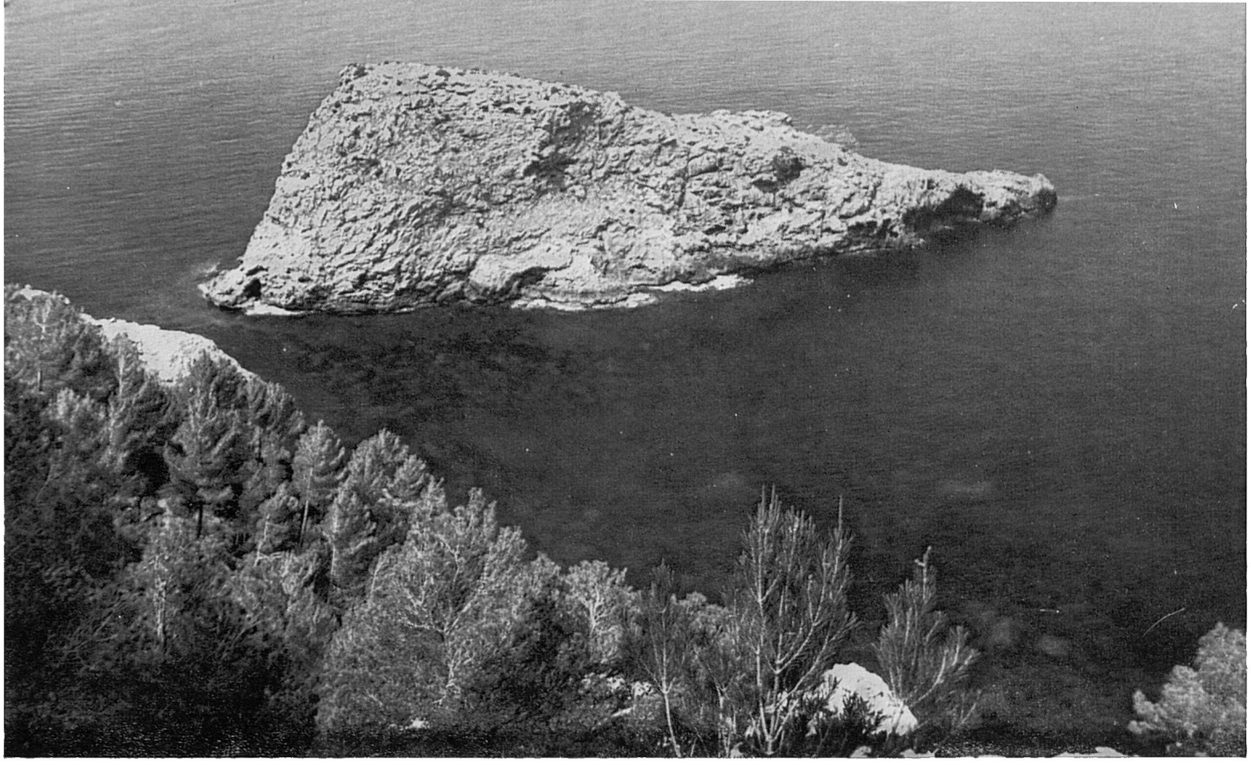

25-26 ... passa a la vista de S'Illeta, que queda allà baix sobre un llit de verdoses aigües transparents, i enfila el peu del segon Penyal Bernat, penjat sobre el rost del coster.

27-28 Si es pren el camí de carro que passa el portell —cosa recomanable, car el fet d'esser un poc més llarg queda compensat per la major espectacularitat i bellesa dels panorames— es guanya major altura, fins arribar a les cases de Ca'n Verí, a l'abric dels roquissars del Puig de Bàlitx.

29. Des dels últims recolzes del camí, abans d'arribar a les cases, una panoràmica de la part sud ens deixa veure els paratges recorreguts des de la Torre Picada.

30. Per la part oposada un tirany davalla, entre oliveres i roquetam, fins a uns marges de conreu al peu del segon Penyal Bernat, que es veu al fons com un caixal gegantí de l'escarpada vorera...

31. ... a on s'uneix amb la drecera abans esmentada. El paratge és inconfusible i sense altra sortida cap endavant mes que un senderol, cenyit a l'espadat de la dreta, que, després de travessar un enderroc, enfila el coll vora el Penyal Bernat. Aquest senderol s'inicia, un poc dissimulat per la garriga, a mà dreta de la sitja que es veu en la fotografia.

32. Poc abans de deixar la vessant marítima, mirant endarrera, sorgeix S'Illeta, mig amagada darrera el pendís.

33-34. Per atènyer el coll que ens ha d'obrir pas cap a la vessant del torrent de Bàlitx, el caminoi, enrunat a trossos, s'enfila penjat de l'espadat sobre l'esquerp muradal.

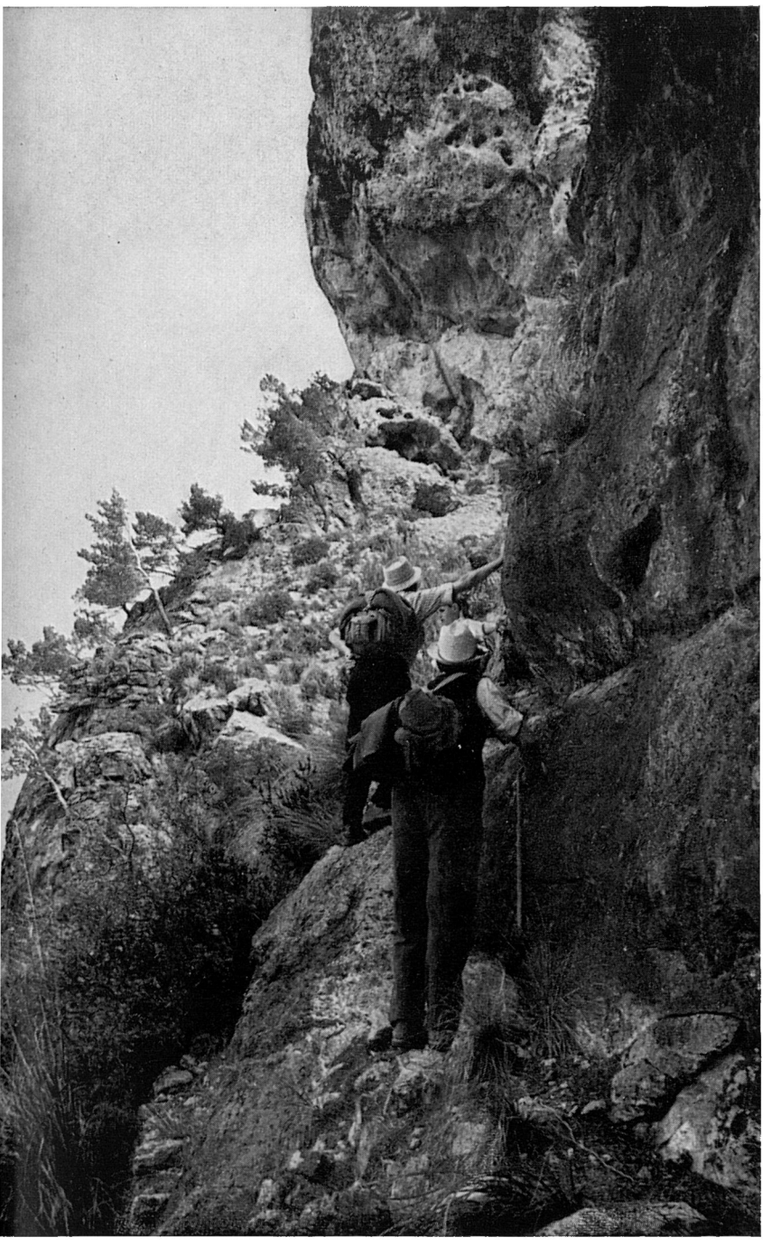

35-36. Hi ha qualque pas més dificultós, però no massa arriscat, fins arribar al peu del Penyal Bernat...

37-38. ... per on passa el tirany, enfilant el coll que ens obri el món espectacular del solitari barranc de Bàlitx. La vista del coll per la vessant oposada al mar està presa des del puig de l'enfront. El Penyal Bernat, sense punta per aquest cantó, és la roca de la dreta.

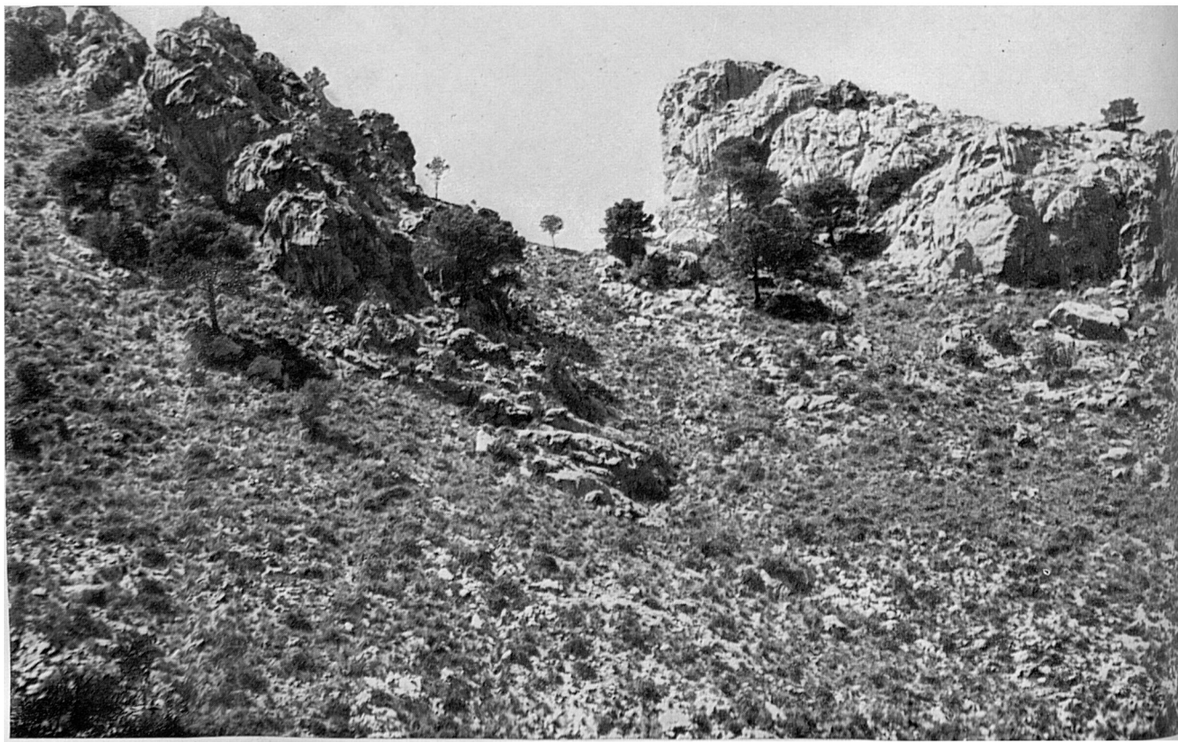

39. Al doblegar el coll, es descobreix aquesta inesperada vista del barranc de Bàlitx. D'esquerra a dreta: Na Mora, rematada per la seva talaia, fatigosa d'assolir, a 578 m.; Sa Mola (731 m.); el Puig Major (1.443 m.) i el Puig de Bàlitx (578 m.), la falda del qual haurem de remuntar per seguir endavant. A mà esquerra del pi de la dreta es veu una taca triangular, adherida a la roca: és l'heura, a on es troba el pas, que d'ella pren el nom (Pas de S'Heura). Per aquest pas, després de fatigosa però sorprenent pujada, s'ateny el coll de roca, dalt del qual es dibuixa un pi retallat damunt el cel.

40. Abans de fer cap al Pas de S'Heura, anam, per darrera del Penyal Bernat, a guaitar el mar pel forat de la cova de Na Cordellina, a mà esquerra, vora la sortida del torrent.

Aquesta foto, presa des d'enfront, mostra el pas i la bretxa pel fons de la qual té sortida el torrent.

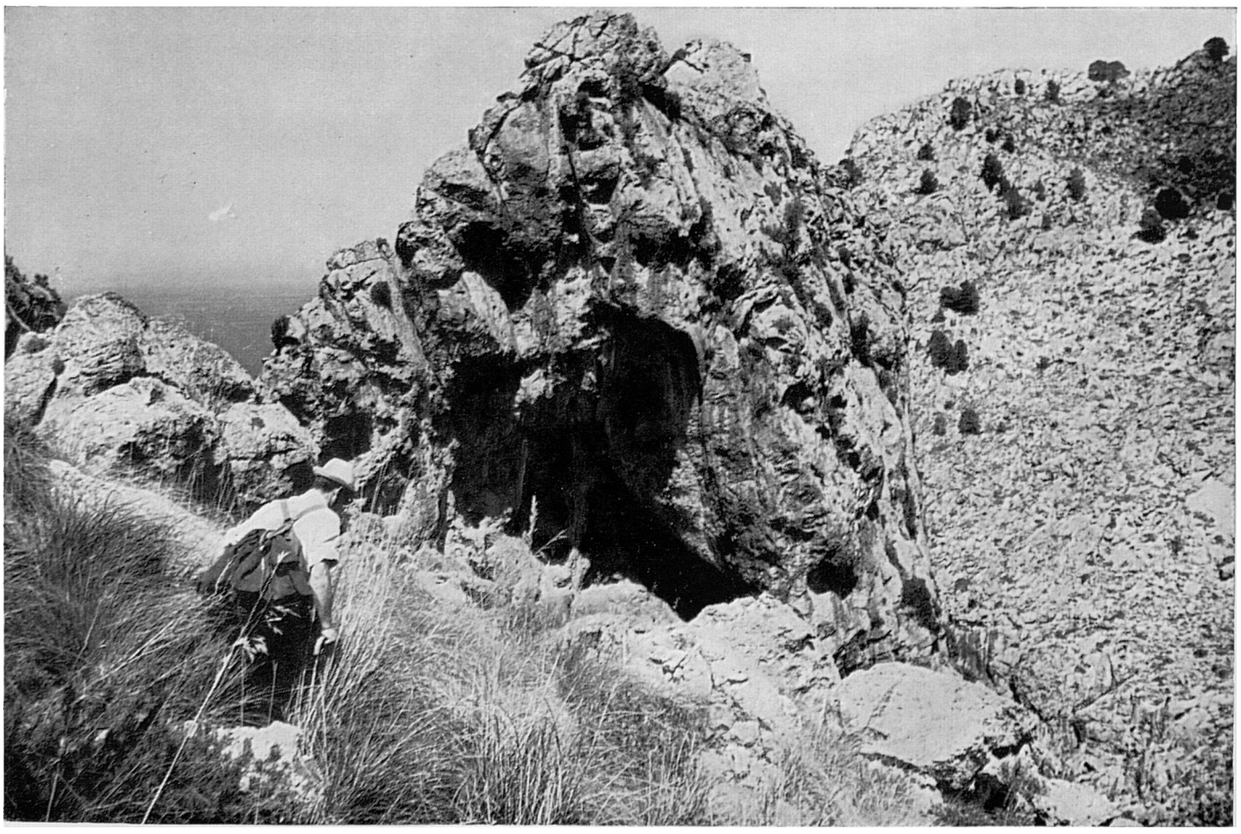

41. Per arribar a la cova, cal baixar molt, gairebé fins prop del fons del barranc, per tal de sortejar impracticables escalons de penya.

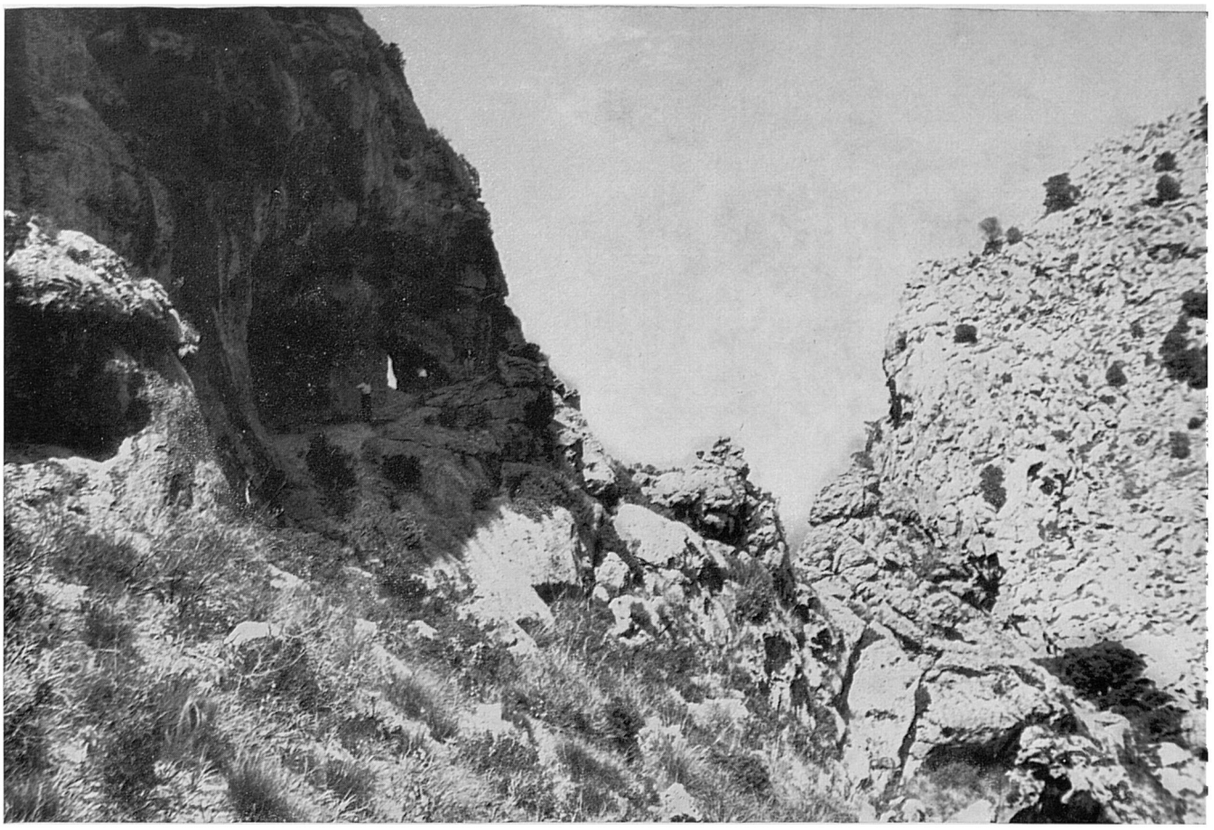

42. Al acostar-se a la cova s'aprecien les seves vastes proporcions i l'esquerp paratge on es bada, muradal esquerra de la desembocadura del torrent, enfront de Na Mora.

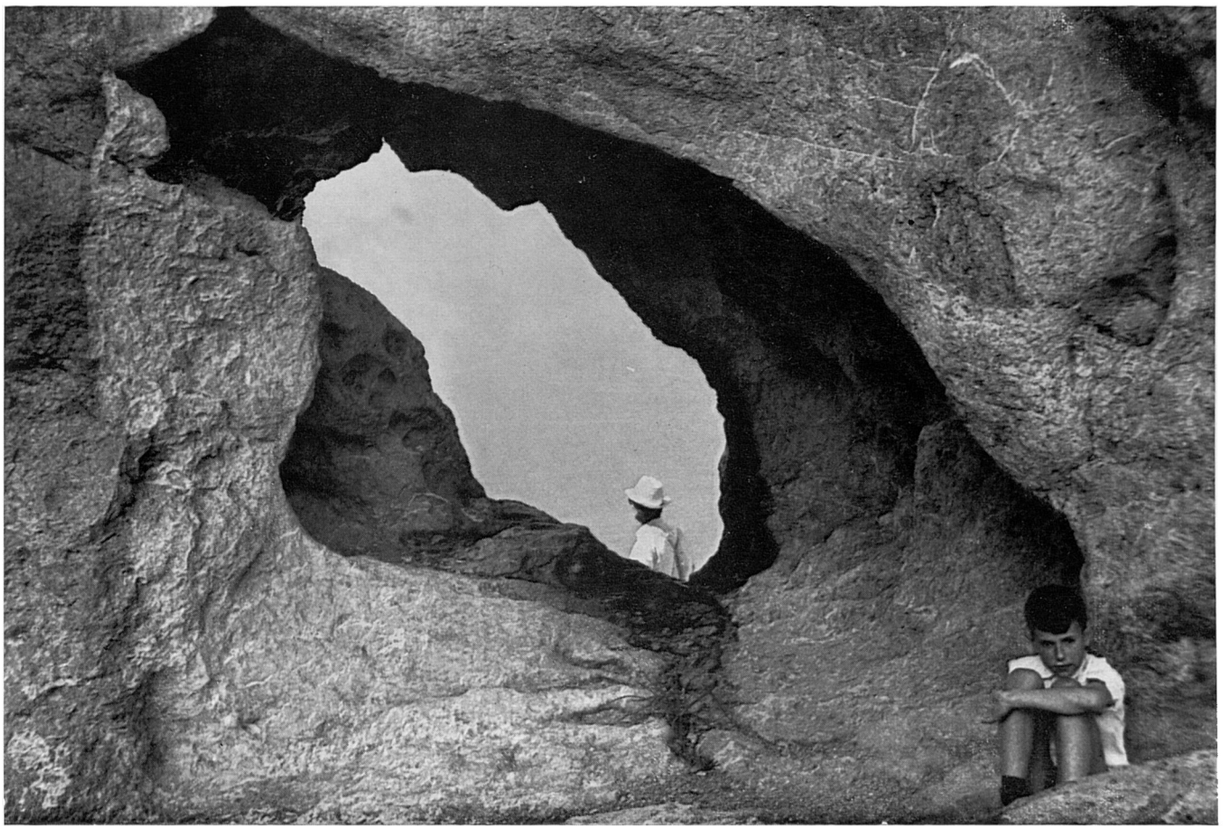

43. El buit de la roca té baixada al mar per un forat al fons.

44. Des de prop de la cova es veu quasi de front el llit del barranc de Bálitx, format en aquest darrer tros per les vessants o costers de Na Mora (a mà esquerra) i del Puig de Bàlitx (a la dreta), ambdues molt escabroses i de treballosa escalada. Allò és el món de les

"sempiternes pedrisses,
que en mil esquerdes fengué el dit de Déu,
punxagudes calisses
llimades per les aigües i la neu".

(Guillem Colom)

45-46. Des de la cova, quasi pel peu de la falda, arribam al pas de S'Heura, que és una rampa escalonada, aferrada als muradals d'empinats espadats...

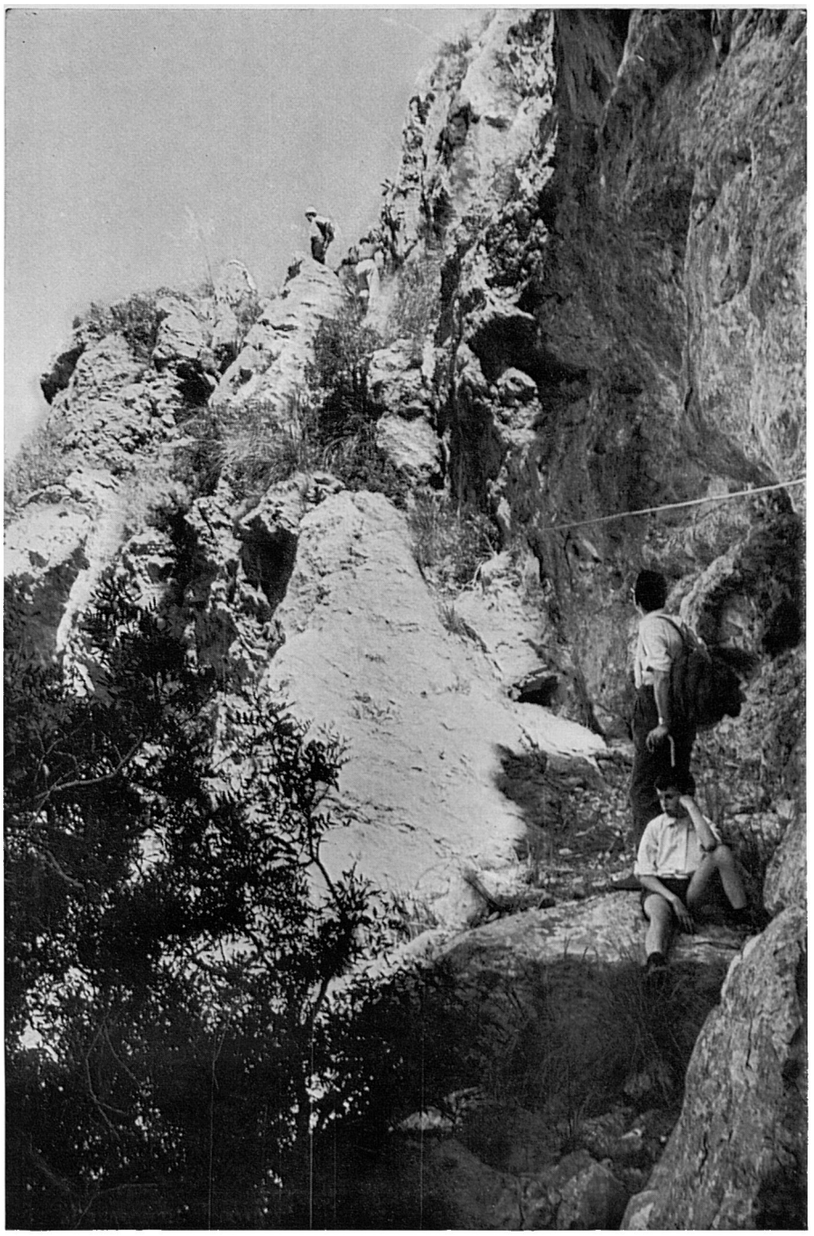

47-48. ... que va pujant vora penyals caiguts de l'altura. Al fons de la fotografia es veu l'escletxa de la desembocadura del torrent, entre Na Mora i el roquissar de la cova que fa poc hem abandonat.

Poc després de coronat el pas, arribam vora l'esquelet d'un pi abatut. Es senyal que estam en el bon camí: l'únic per sortir d'aquest laberinte de pedra.

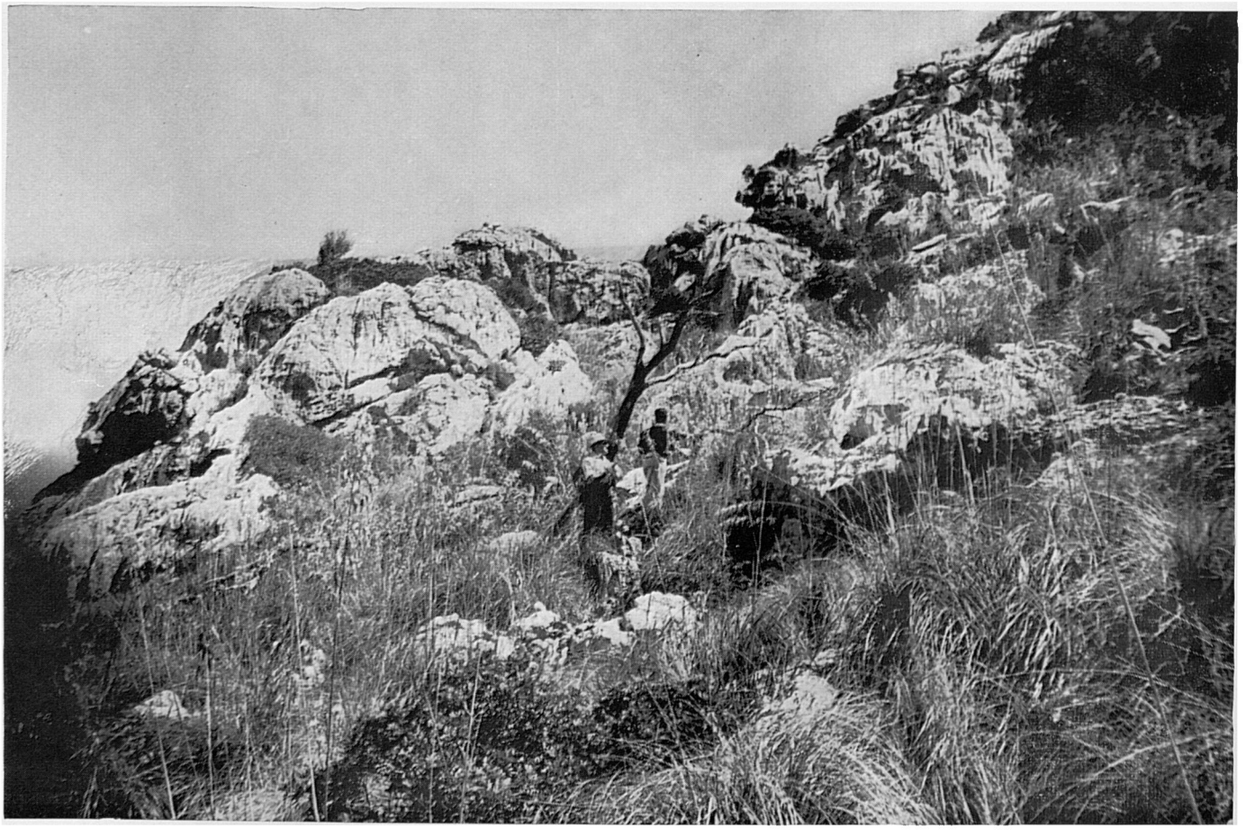

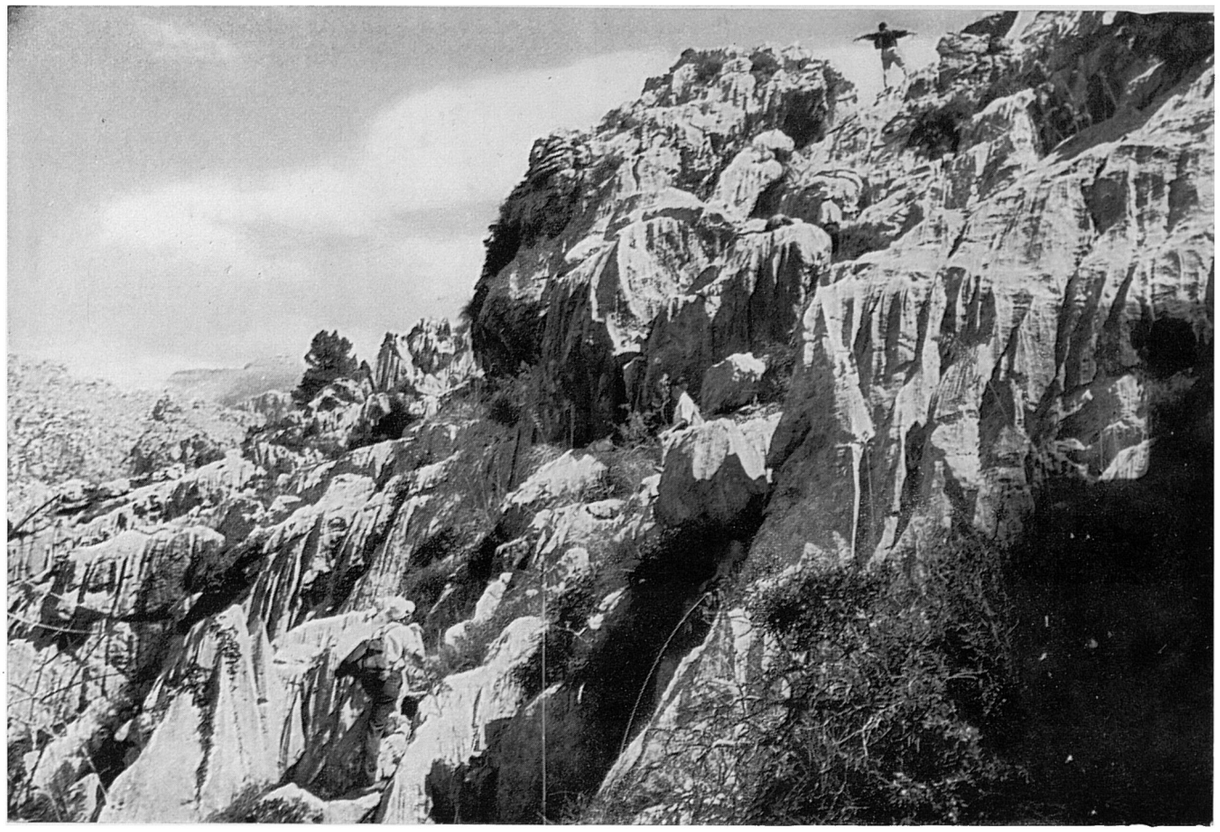

49. El tirany, visible sols a trossos per qui el coneix, s'enfila a voltes pel fantàstic roquissar punxagut i ple d'arestes. Cas de perdre'l de vista i despistar-se per aquest paratge, lo millor fóra desfer el camí fet, i tornar al port de Sóller, perquè extraviar-se entre aquestes cingleres podria esser perillós. En la fotografia s'han escalonat quatre del grup, per tal de fitar l'únic pas viable.

50. Desiara es troba qualque indret menys accidentat, a on és fàcil rastrejar un indici de tirany.

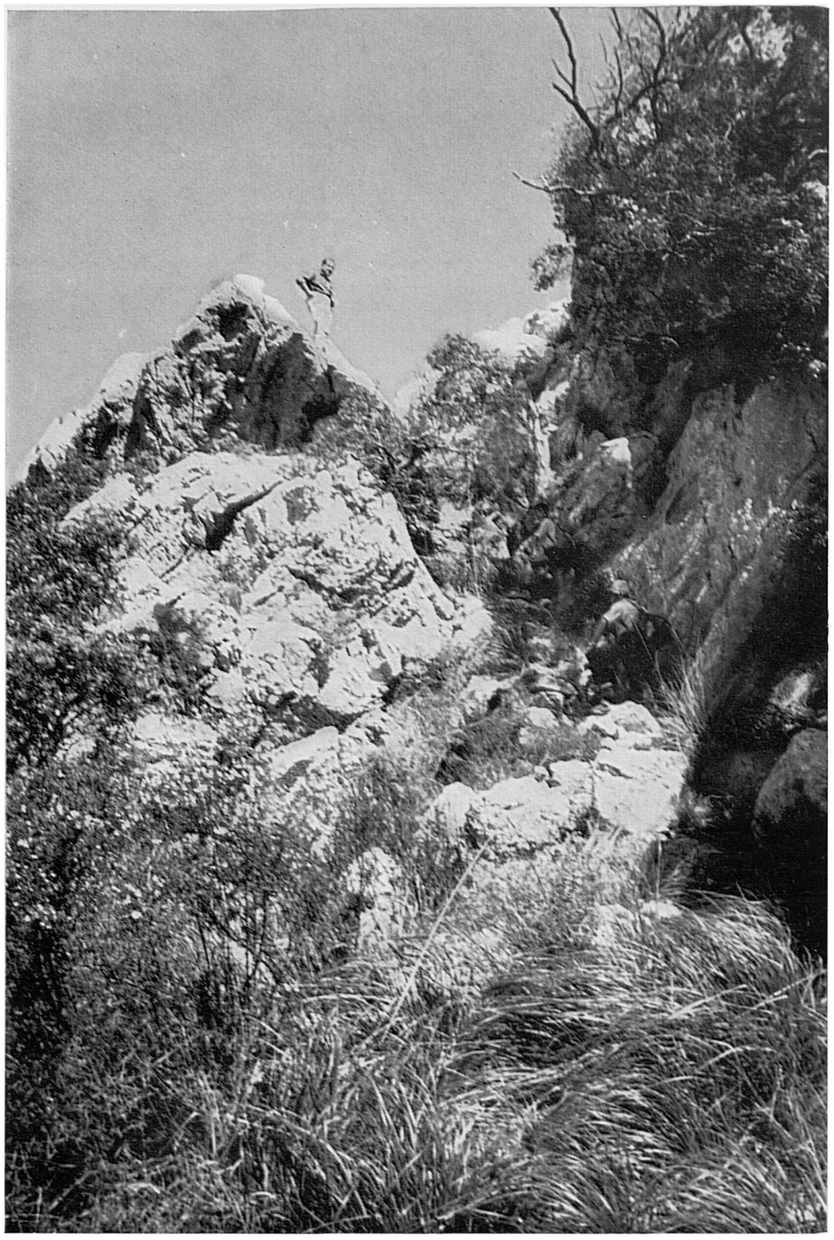

51-52. Passades les intrincades giragonses que la vegetació crescuda entre les roques fa gairebé impenetrables...

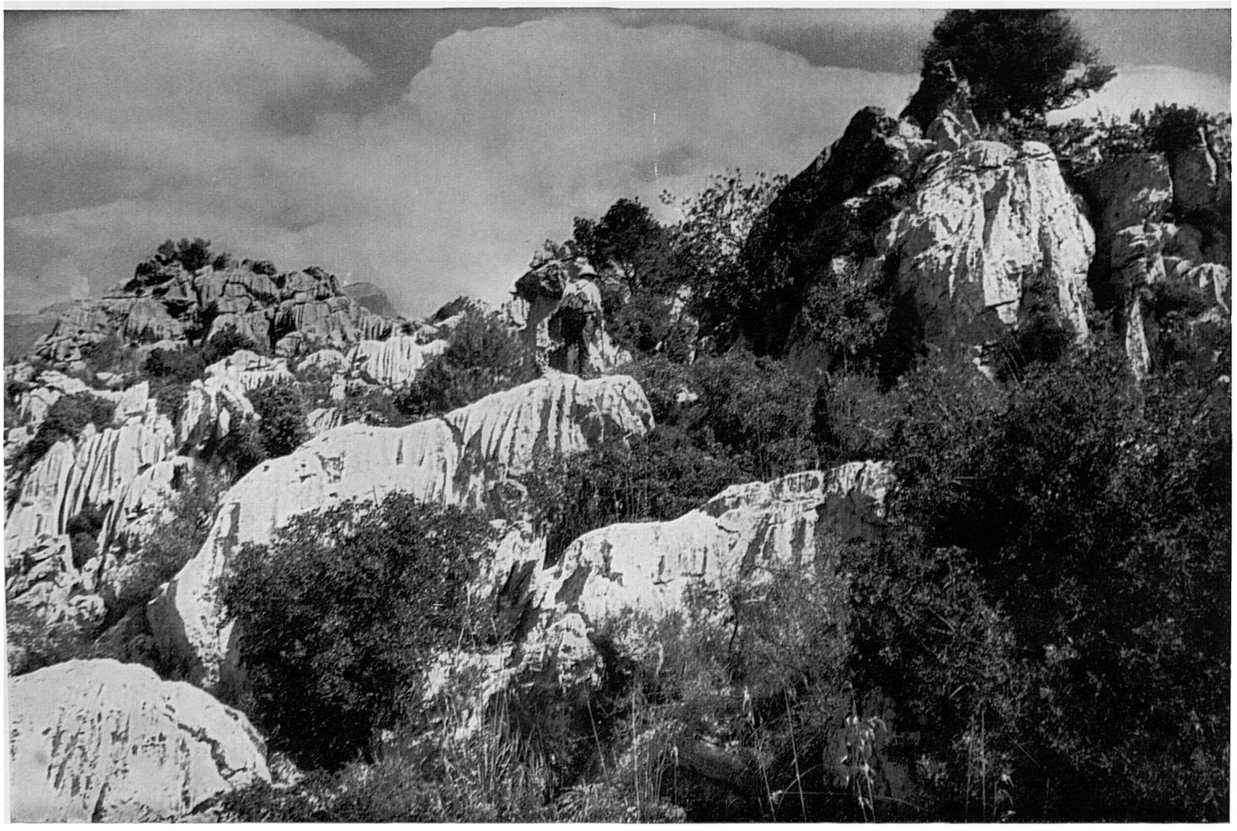

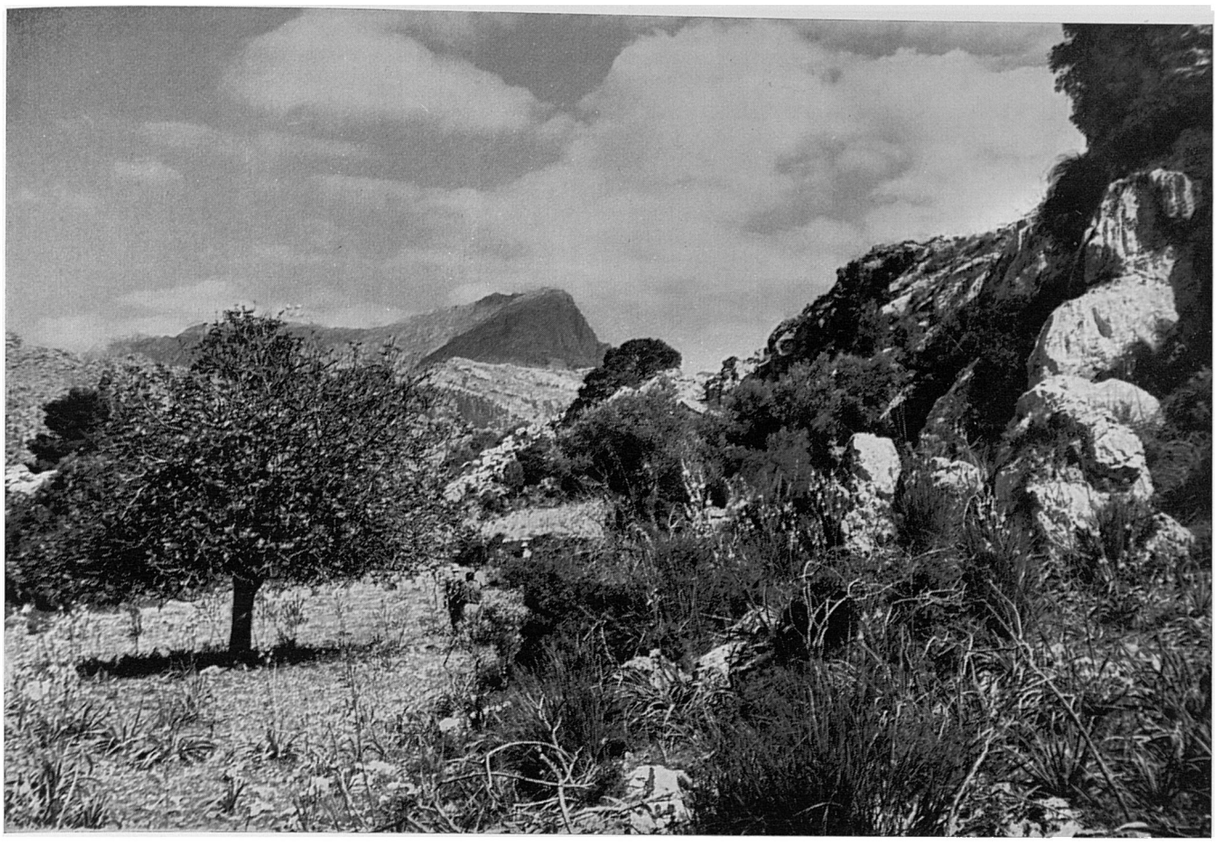

53. ... s'arriba a un petit planell a on una solitària figuera, en un recó d'antic conreu, anuncia la fi de les dificultats.

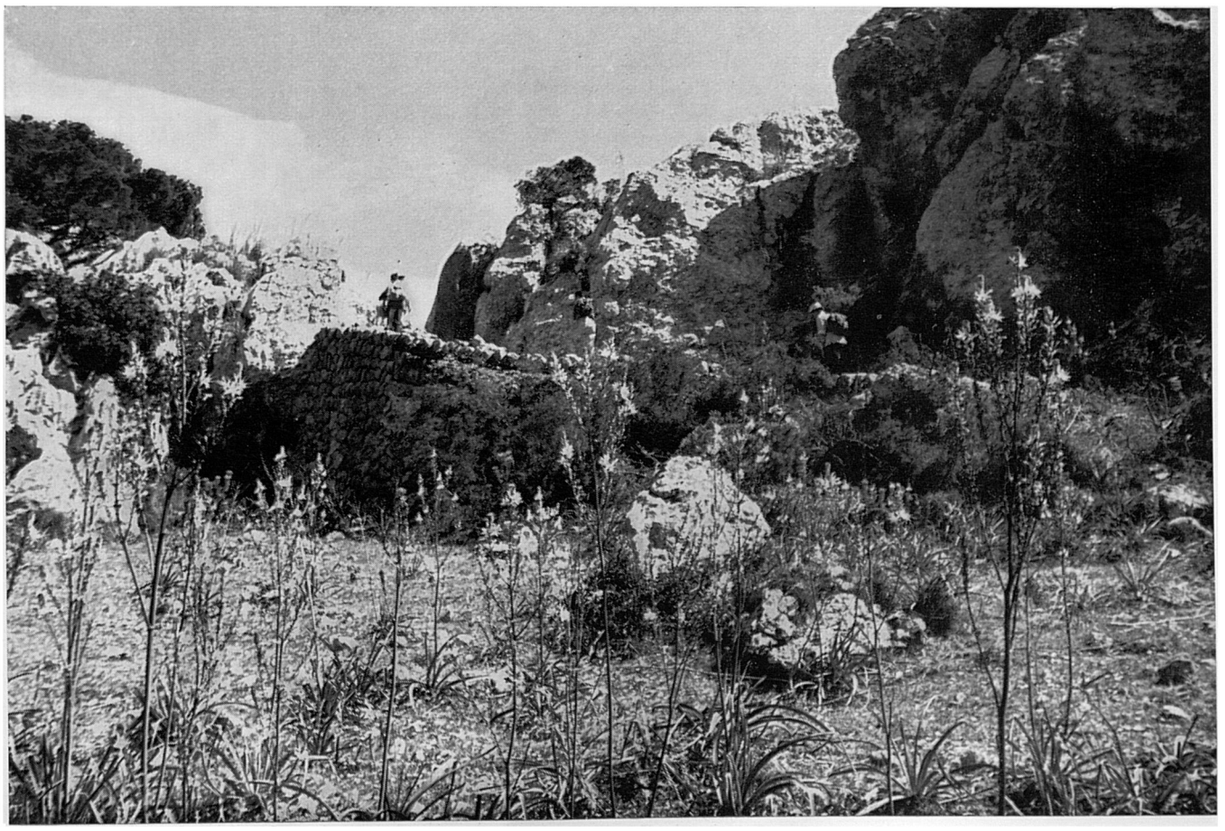

54. En aquest planell s'inicia un antic camí empedrat, construït per arribar fins a aquests racons des de Bàlitx d'Amunt.

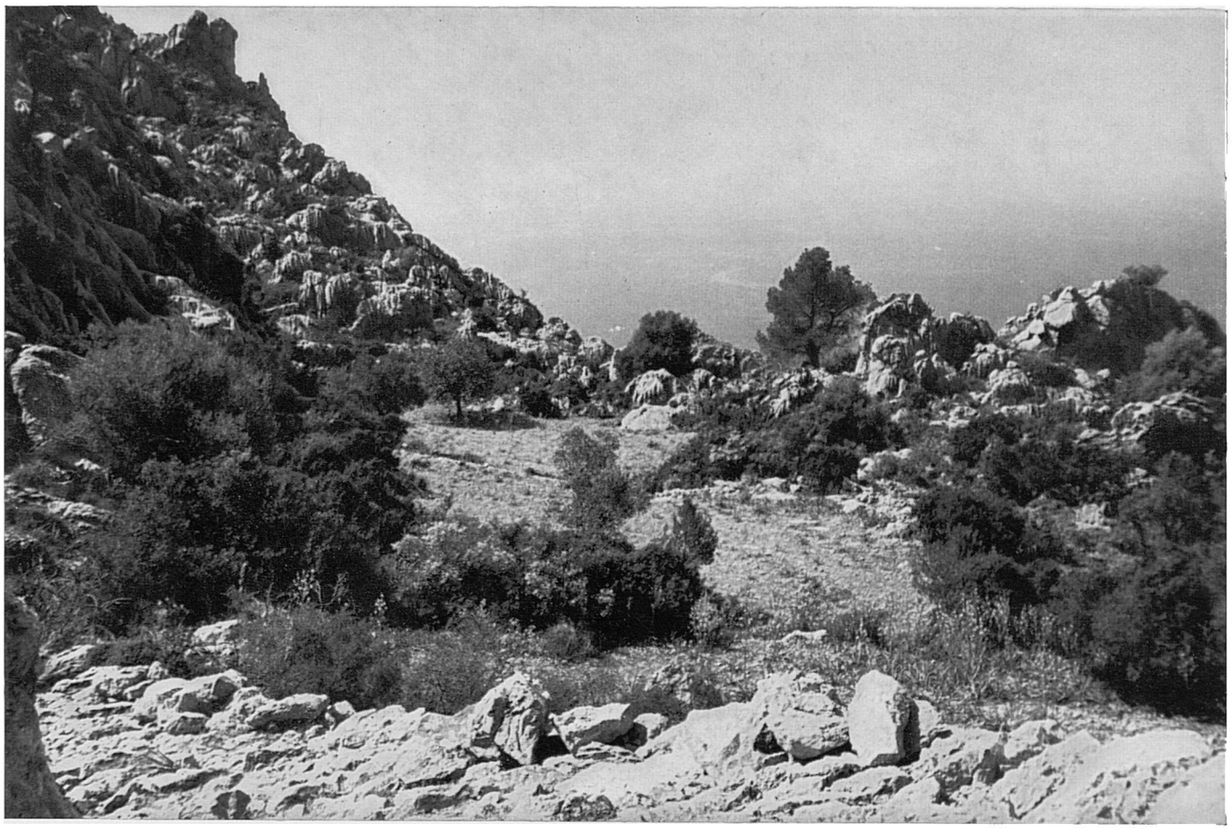

55. Queden enrera l'amagat racó i el món de pedra...

56. ... mentre es bada davant la vista l'ample panorama dels cims veïns, senyorejats al fons per l'avançada proa del Puig Major.

57. Tot d'un cop, darrera unes penyes vora camí, apareix el sospirat pou de la Tanca dels Bous...

58. ... i la casa de la Tanca en un lloc agrest i de singular bellesa, que convida al merescut descans i refrigeri.

59. Des d'allà, ja queda poc fins a les cases de Bàlitx d'Amunt...

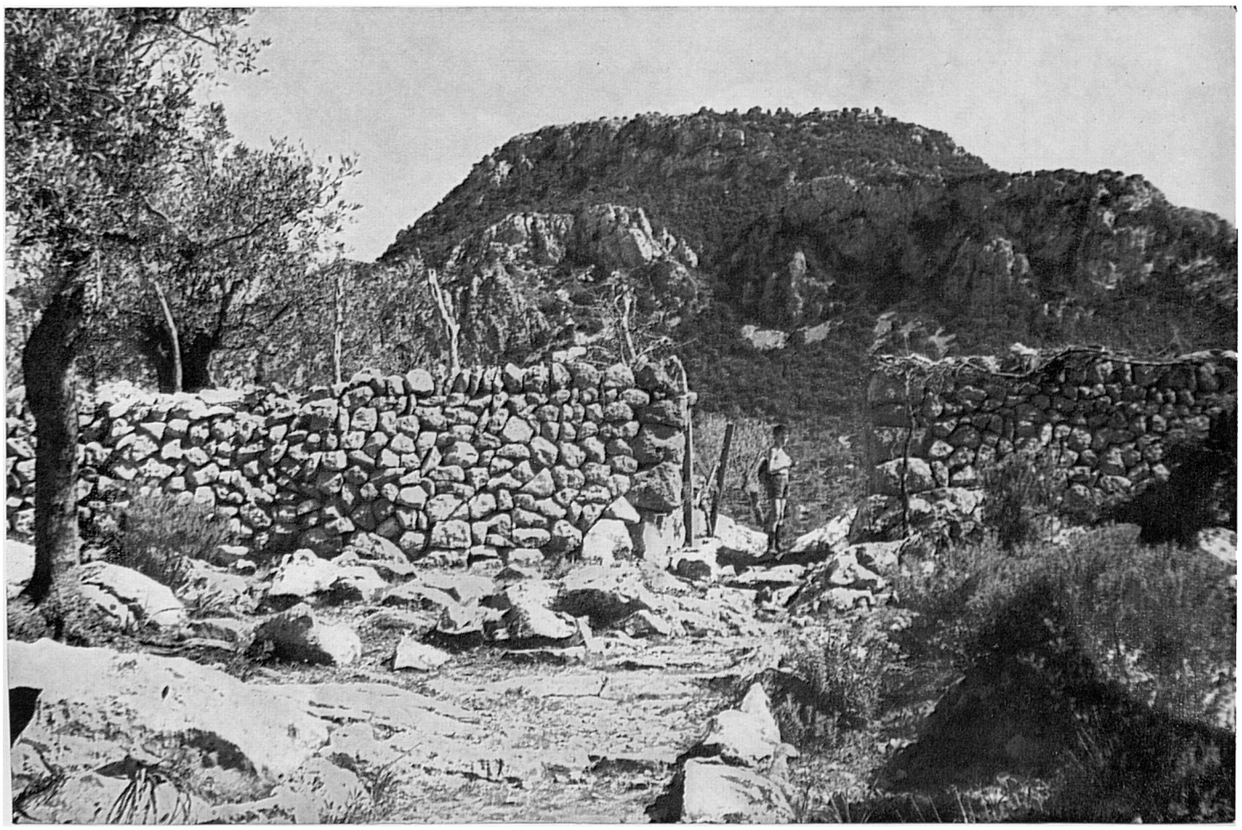

60. ... que ens anuncia el rústic portell de la Tanca. Als fons, el Puig de Sa Comuna, damunt Montcaire (805 m.).

61-62. I aribam a Bàlitx d'Amunt, de bell casat rural, des d'on...

63. ... ens dirigim a la font, baixant pel vell camí empedrat. En la foto es veuen, a mà esquerra, les cases de Bàlitx d'Enmig, i, al fons, el Coll de Biniamar, entre Na Mora (a l'esquerra) i Sa Moleta, serra espadada, contrafort de Sa Mola, amb altures de fins 653 m., que domina el tirany de Sa Costera per la vessant contrària, cara al mar.

64-65. La font brolla en una rústega cova artificial...

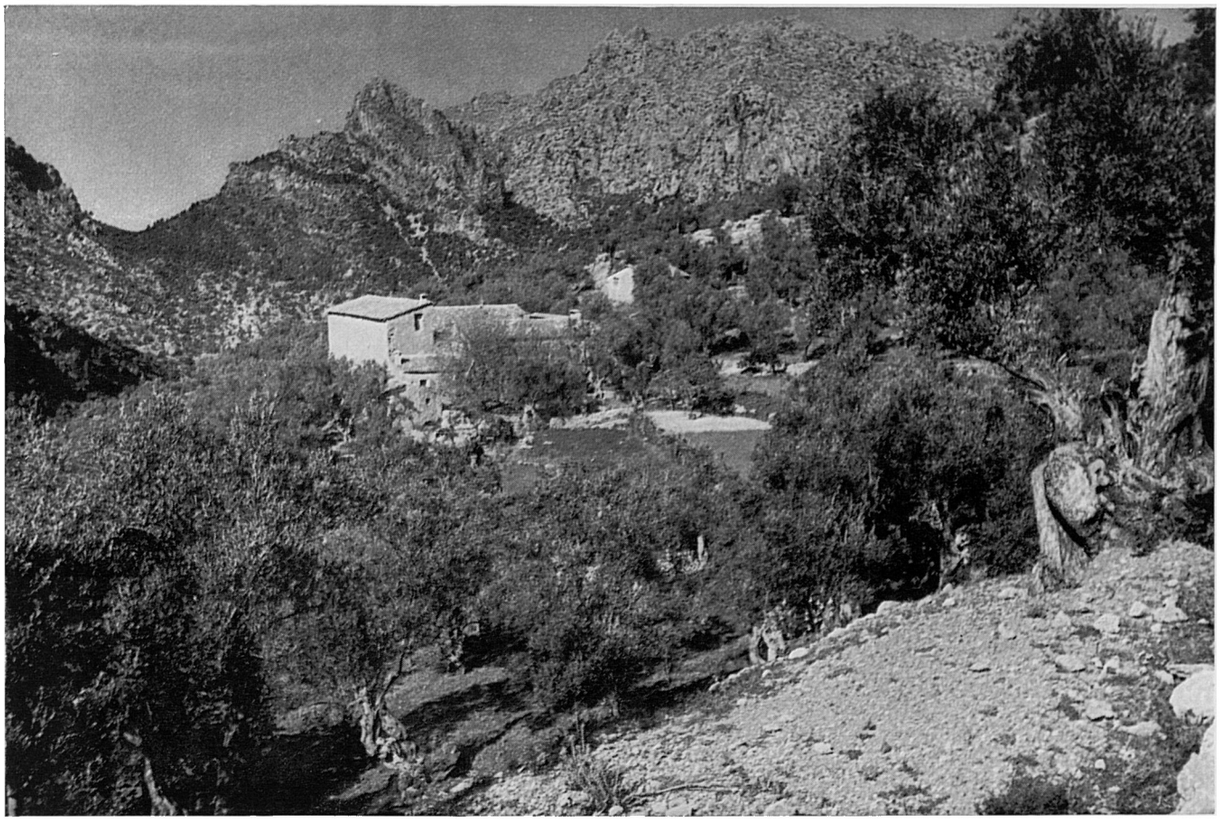

66. ... i fa arribar les seves aigües fins a Bàlitx d'Enmig per una canal en rost.

67. Al caure la tarda, emprenem el retorn a Sóller pel camí dels Bàlitxs...

68-69. ... que baixa entre oliveres i garrovers...

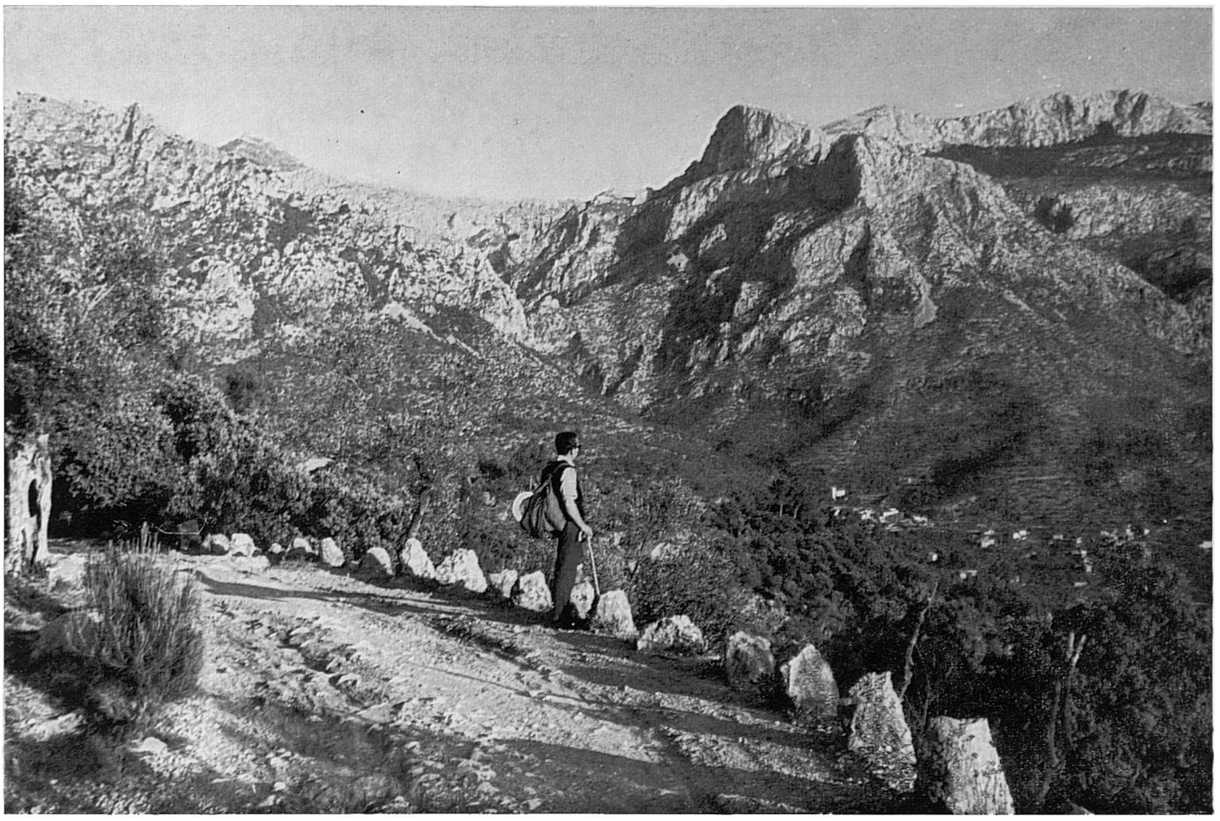

70-71. ... descobrint a cada recoltze meravelloses vistes sobre la vall, sia l'idíl-lic Biniaraix, estès a la sortida del Barranc que, davallant de l'Ofre, dominen els majestuosos Cornalons...

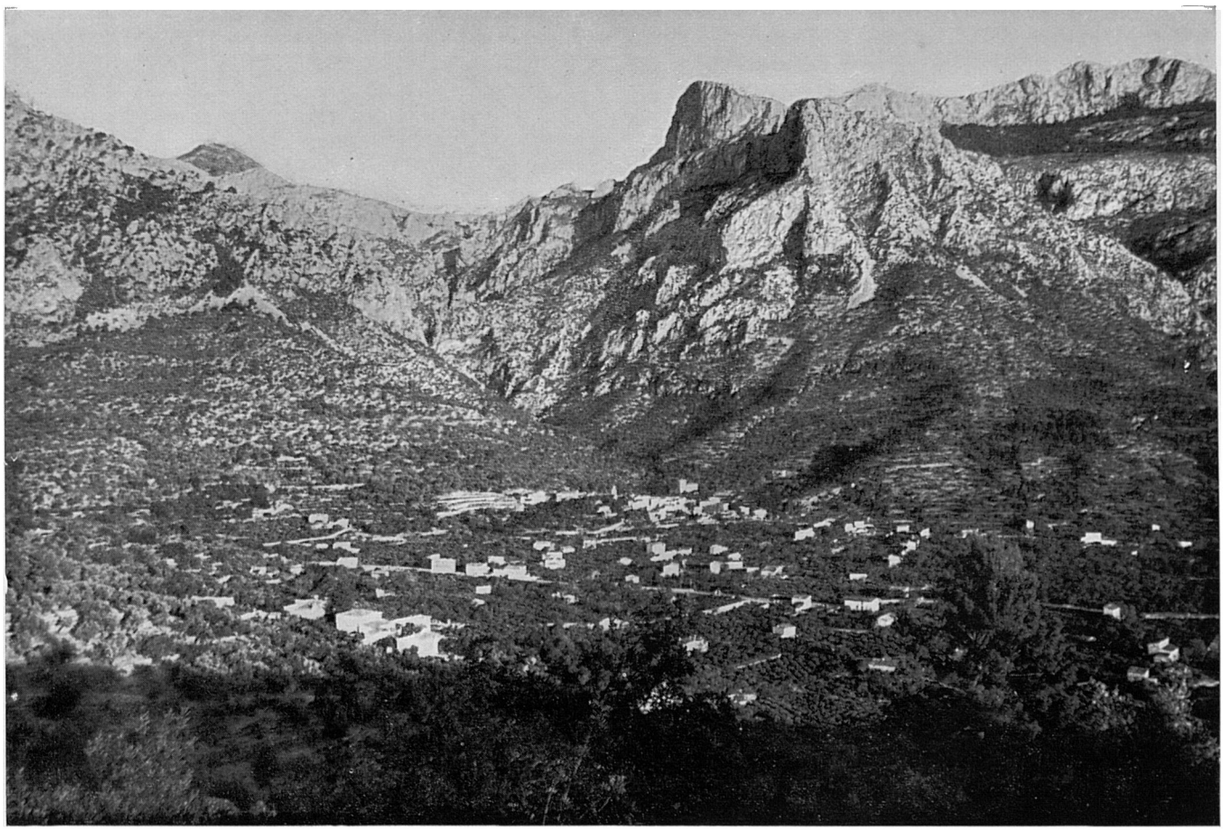

72-73. ... o en la llunyania, il·luminat pel sol rasant de la posta, les cases de Sóller, disperses per la vall sempre verda.

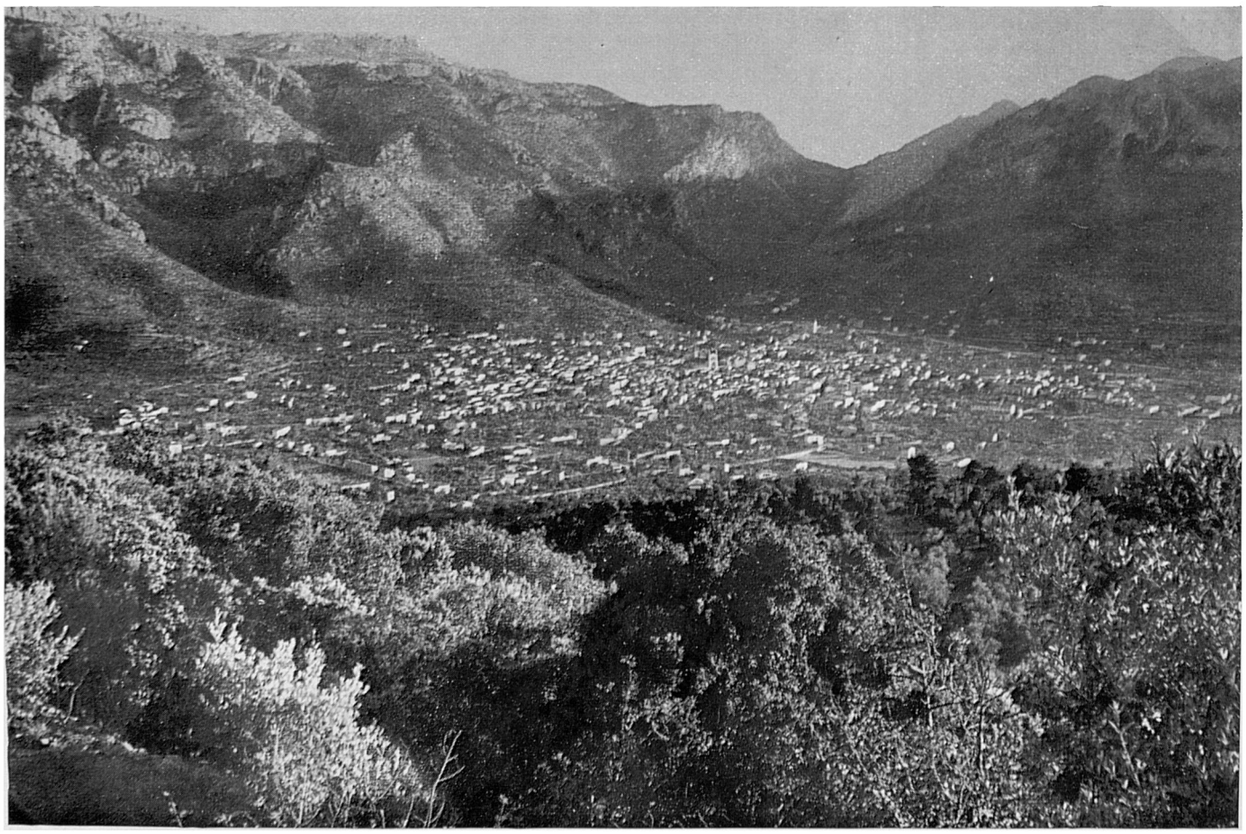

vora dels espadats de la costa. S'hi pot anar també, des del port, pel camí de carro, però es perd la vista dels penya-segats de Santa Caterina, que prenen nom de l'antic oratori. Un tiranyet curt enllaça la torre amb aquest camí, que segueix el coster marítim del Puig de Bàlitx fins a Ca'n Verí, a on s'acaba.

Aquesta primera part de l'excursió és comodíssima i assequible gairebé a tothom. Un dematí basta per anar i tornar en agradable passeig, que es recomana per la bellesa dels panorames i la serena gràcia dels paratges per on es passa.

Des de Ca'n Verí fins a Bàlitx d'Amunt la ruta és dura i difícil. En alguns indrets a penes si hi ha camí, i extraviar-se seria perillós. No s'ha d'envestir sense un guia segur. Un cop a Bàlitx d'Amunt retorna la bona petja.

El terreny que es trepitja és en general bo, tret del dit tros entre Ca'n Verí i Bàlitx d'Amunt. En aquest tros s'alternen pedregosos senderols de muntanya i passos difícils entre esquerps roquissars, que sovint fan encara més difícils els matolls i maleses silvestres. La baixada cap a Sóller es fa pel camí dels Bàlitx, que és una delícia. De tant en tant es troba aigua avinent. Es pot berenar a la Torre Picada i dinar a la font de Bàlitx.

La Torre Picada va esser bastida en el segle XVII en prevenció de desembarcs de pirates. Pel maig de 1561, les bateries del Castell del port havien impedit que els argelins, comandats per Occhialí, prenguessin terra al mateix port, però no pogueren impedir que ho fessin un poc més al nord, a la cala de Ses Puntes, des d'on s'obriren pas fins a la vila.

Per tal de defensar en endavant aquests paratges vulnerables, els Jurats de Sóller decidiren edificar una torre artillada en l'indret anomenat Pedra Picada, d'on li ve el nom. Els destorbs sorgits impediren començar les obres fins a 1614, acabant-se en 1622. Posteriorment, la torre fou reformada en 1717 i 1752.

En 1875, perduda ja tota utilitat estratègica, fou venuda pel Govern als propietaris de la possessió on radica. L'escala exterior és un afegit. Sembla que la plataforma superior tingué quatre canons. La inferior, que dóna al mar, sembla haver tingut també una bateria de tres, avui totalment desapareguts.

Fotografies i text: Jesús García Pastor
Gràfic de l'itinerari: Melcior Rosselló Simonet.
Traducció del castellà: Joan Pons i Marquès.
Imprès per Miquel Ferrer Sureda.

Número Registre P. M. 42 - 1964
Depòsit Legal P. M. 1526 - 1964
Es propietat de l'autor
Prohibida la reproducció

Impremta Politècnica – Troncoso, 9 – Palma de Mallorca – 1964

RUTES PUBLICADES

1.—Pollença - Castell del Rei. (Edició en mallorquí exhaurida)
2.—Port de Sóller - Bàlitx d'Amunt - Sóller (Pel Pas de S'Heura)

RUTES EN PREPARACIÓ

Valldemossa - Sa Gubía (Per Pastoritx i Muntanya).
Lluc i el seu antic camí per Selva.
Sóller - L'Ofre (Pel Barranc de Biniaraix).
Lluc - Torrent dels Boverons - Lluc.
Escorca - Entreforc - Sa Fosca - Torrent de Pareis.
Cosconar - Morro de sa Vaca - Cosconar.
Mossa - Volta del Puig Roig - Mossa
Establiments - Pouet de Sobremunt - Establiments.

Preu de venda:
72 pts.

RUTES AMAGADES DE MALLORCA - VIVERO, 61 - PALMA DE MALLORCA
Teléfonos 15239 i 21847